

Kriminalomsorgens regionkontor
Sekretariatet for konfliktrådene

Rundskriv

Deres ref:

Vår ref:
201323610-35

Dato:
01.07.2014

Rundskriv 6/2014

Kriminalomsorgens rolle ved gjennomføring av ungdomsstraff

1 Innledende bemerkning

Rundskrivet inneholder de viktigste lovbestemmelsene til reguleringen av kriminalomsorgens rolle ved gjennomføringen av *ungdomsstraff*, samt en orientering fra Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) til kriminalomsorgens regionale og lokale nivå om hvordan regelverket skal forstås («skjøttes»). Rundskrivet gjelder også i den grad kriminalomsorgen involveres i gjennomføringen av straffereaksjonene *ungdomsoppfølging* og *oppfølging i konfliktråd*, jf. straffeloven § 53 nr. 3 bokstav h og i (se straffeloven 2005 § 37 første ledd bokstav i og bokstav j).

2 Bakgrunn for rundskrivet

Lovbrytere mellom 15 og 18 år vil i fremtiden kunne idømmes ungdomsstraff i stedet for fengselsstraff, jf. straffeloven §§ 15 og 28 c (se straffeloven 2005 § 29 og kap. 8a). Konfliktrådet vil ha ansvaret for gjennomføringen av dom på ungdomsstraff. Dette er regulert i Lov om konfliktrådsbehandling (konfliktrådsloven) kapittel IV (Innholdet i og gjennomføringen av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging).

Konfliktrådsloven § 3 første ledd. Konfliktrådsleder, ungdomsordinator og meklere
I hvert konfliktråd skal det være en konfliktrådsleder og én eller flere ungdomscoordinatorer. Ungdomscoordinatoren har ansvaret for å gjennomføre ungdomsoppfølging og ungdomsstraff etter kapittel IV.

Straffereaksjonen ungdomsstraff består av gjennomføring av ungdomsstormøte, utarbeidelse av en individuelt tilpasset ungdomsplan og oppfølging av planen, jf. konfliktrådsloven § 22. Ungdomsplanen summerer opp alle de forpliktelser som retter seg mot domfelte i gjennomføringstiden.

Kriminalomsorgen pålegges i denne sammenheng flere oppgaver: Kriminalomsorgen skal utforme personundersøkelse av den mindreårige, delta som obligatorisk aktør i både ungdomsstormøte og oppfølgingsteam, tilby samme tiltak som ellers benyttes ved

straffegjennomføring i samfunnet og utforme begjæringer om omgjøring av subsidiær fengselsstraff.

3 Oppgaver før pådømmelse

3.1 Et absolutt krav om personundersøkelse (PUM)

Strprl. § 161 a første ledd

Når siktede var under 18 år på handlingstidspunktet, kan det, på samme vilkår som i § 161 første ledd, foretas en personundersøkelse for mindreårige. Dersom det tas ut tiltale mot den mindreårige, skal slik personundersøkelse alltid foretas før saken pådømmes, med mindre det er åpenbart unødvendig eller saken gjelder ikke-vedtatte forelegg og påtaleunntatelse som bringes inn for retten.

Kriminalomsorgen skal ved gjennomføringen av PUM, inntil annet blir bestemt, benytte den ordinære malen for personundersøkelser i Kompis-KIF. Retningslinjer for personundersøkelse i straffesaker (Rundskriv G-12/2003) av 18.8.2003 gjelder fullt ut. Personundersøkelsen skal som tidligere bestå av en gjennomgang av ulike tema og baseres på åpen dialog med barnet.

3.1.1 Personundersøkelsens ulike formål

Strgjfl. § 10 femte ledd første punktum

For domfelte under 18 år skal personundersøkelse som er foretatt etter straffeprosessloven § 161 a, danne grunnlag for valg av gjennomføringsform og andre avgjørelser om straffegjennomføringen.

Personundersøkelsen (PUM) skal skaffe til veie opplysninger om barnet, slik at domstolen skal kunne utmåle en riktig og hensiktsmessig straffereaksjon i det enkelte tilfellet. Personundersøkelsen skal i tillegg danne grunnlag for kriminalomsorgens valg av gjennomføringsform og andre avgjørelser om straffegjennomføringen, jf. strgjfl. § 10 femte ledd. Personundersøkelsen skal også bygge opp under ungdomsstraffen, især utarbeidelsen av den individuelt tilpassede ungdomsplanen. Personundersøkelsen må på denne bakgrunn si noe om barnets hjelpebehov og hva en eventuell straffegjennomføring kan og bør sette fokus på. Ungdomskoordinator må involveres der ungdomsstraff er aktuelt, se pkt. 3.1.5.

3.1.2 Nærmere om innholdet i PUM

Vurderingen av hvilken straffereaksjon som skal ilegges, vil ofte bygge på de opplysningene og forslagene som kommer fram gjennom personundersøkelsen. For å gi en så god start som mulig på selve gjennomføringen av straffen, bør PUM, som nevnt, også inneholde opplysninger om domfeltes behov og risiko for ny kriminalitet. Der ungdomsstraff er aktuelt, bør det i tillegg sies noe om hvem som bør innkalles til et eventuelt ungdomsstormøte.

Friomsorgskontoret må legge ved informasjonsmateriell til personundersøkelsen, slik at både domstol, konfliktråd og påtalemyndighet får en oversikt over hvilke tiltak som kan tilbys ved det aktuelle friomsorgskontoret.

3.1.3 Momenter som er relevante for valget av gjennomføringsform

Når noen under 18 år innsettes i fengsel, skal oppholdet fortrinnsvis tilrettelegges etter deres behov på ungdomsenheter som opprettes spesielt for innsatte under 18 år, med et tverretattlig team som skal ivareta de unges behov under straffegjennomføringen og forberede tiden etter løslatelse. Når et slikt opphold er umulig, er det grunnleggende viktig at den mindreårige ikke

skal sone under mer restriktive forhold enn det som er absolutt nødvendig. Personundersøkelsen bør derfor si noe om alternative og aktuelle gjennomføringsformer:

Kriminalomsorgen er forpliktet til *alltid* å vurdere om vilkårene for helgjennomføring av straffen utenfor fengsel med elektronisk kontroll, er til stede, jf. strgjfl. § 16 første og andre ledd. For domfelte under 18 år gjelder ikke vilkåret om at den idømte fengselsstraff eller resterende tid frem til forventet løslatelse er inntil 4 måneder. Personundersøker bør derfor, allerede under personundersøkelsen, ta eksplisitt stilling til om egnethetsvurdering for slik straffgjennomføring skal innhentes. Tilsvarende bør det undersøkes om institusjon (eksempelvis hos barnevernet), fengsel med lavere sikkerhetsnivå eller overgangsbolig kan tilby den mindreårige et hensiktsmessig opplegg, jf. strgjfl. § 11 sjettede ledd og § 12.

Om personundersøker er i tvil om spørsmålet om fengsel er aktuelt eller usikker på hvilke anbefalinger som skal gis, må påtalemyndigheten eller regionkontoret kontaktes, se strgjfl. § 6 tredje ledd som forutsetter at regionalt nivå har oversikt over praksis rundt mindreårige på lokalt nivå og påser at denne er forsvarlig.

3.1.4 Informasjon til siktede eller tiltalte

Siktede skal informeres om hva samfunnsstraff og ungdomsstraff innebærer. Siktede eller tiltalte skal også skrive under på om han eller hun er villig til å gjennomføre samfunnsstraff og ungdomsstraff, jf. straffeloven §§ 28 b og 28 c (se straffeloven 2005 kap. 8 og 8a). Det må understrekes overfor den domfelte at et eventuelt samtykke til ungdomsstraff under personundersøkelsen, ikke omfatter enighet om det saksforholdet straffesaken gjelder, jfr. konfliktrådsloven § 11. Særlig viktig er dette når siktede eller tiltalte nekter seg skyldig etter siktelsen eller tiltalen, jf. strprl. § 169.

Konfliktrådsloven § 11 første ledd. Samtykke

Konfliktrådsbehandling krever partenes samtykke med mindre annet er fastsatt i eller i medhold av loven her. Samtykket skal være reelt og informert. Partene skal i hovedsak være enige om saksforholdet som konflikten gjelder.

3.1.5 Ungdomskoordinators engasjement

Kriminalomsorgen skal normalt involvere ungdomskordinator i utarbeidelsen av personundersøkelsen av den siktede. Slik involvering vil – i seg selv – gi retten et bedre grunnlag for valg av straffereaksjon og legge til rette for at det senere iverksettes hensiktsmessige tiltak i ungdomsplanen. Det overlates til den enkelte personundersøker å vurdere om slik involvering skal finne sted under selve undersøkelsen, eller om ungdomskoordinators engasjement skal begrenses til en orientering om ungdomsstraffen, på lik linje med kriminalomsorgens orientering om samfunnsstraff.

3.1.6 Krav om fornyet personundersøkelse (PUM)

Etter strgjfl. § 10 femte ledd og strprl. § 161 a annet ledd, skal det foretas en ny personundersøkelse dersom det har gått mer enn ett år fra personundersøkelsen ble foretatt til straffgjennomføring iverksettes, eller dersom barnets personlighet, livsforhold eller fremtidsmuligheter vesentlig er endret. I slike tilfeller pålegges kriminalomsorgen ved lov å gjennomføre ny personundersøkelse.

Strgjfl. § 10 femte ledd andre setning

Det skal foretas en ny personundersøkelse dersom det har gått mer enn ett år fra personundersøkelsen ble foretatt til straffgjennomføring iverksettes, eller dersom barnets personlighet, livsforhold eller fremtidsmuligheter vesentlig er endret.

Bestemmelsene innebærer at personundersøkelse som er foretatt under ett år forut for pådømmelsen, kan legges til grunn også i andre saker enn den saken undersøkelsen ble utarbeidet i forbindelse med. Om ny personundersøkelse likevel skal foretas, vil bero på en konkret vurdering av om barnets personlighet, livsforhold eller fremtidsmuligheter er «vesentlig» endret. Det må blant annet ses hen til om dynamiske faktorer (som rusmiddelbruk, helsetilstand, venner, etc.) har forandret seg siden siste personundersøkelse. Ny kriminalitet er i seg selv en god grunn til å foreta ny personundersøkelse.

3.1.7 Konfidensialitet og videre bruk av personundersøkelsen (PUM)

Strprl. § 161 a tredje ledd første setning

Kriminalomsorgens behandling av personopplysninger ved personundersøkelsen reguleres av straffegjennomføringsloven kapittel 1 a, jf. personopplysningsloven

Kriminalomsorgen og konfliktrådet kan benytte opplysningene i PUM ved gjennomføringen av domstolens beslutning i saken, jf. strgjfl. § 10 femte ledd og strprl. 61 a flg. Også ved gjennomføringen av ungdomsstraff. Noe av hensikten med ungdomsstraff, er nettopp å skape en arena der partene, privat og offentlig nettverk kan dele informasjon, for best mulig å kunne hjelpe de som har begått eller som er ofre for kriminelle handlinger. PUM vil kunne få betydning for hvem som skal kalles inn til ungdomsstormøtet, hvem som skal inngå i oppfølgingsteamet og hvilke tiltak som skal fastsettes i ungdomsplanen. Der det er andre personer fra det offentlige til stede i ungdomsstormøtet eller i oppfølgingsteamet, har disse taushetsplikt etter forvaltningsloven, spesiallovgivningen som regulerer deres virksomhet og konfliktrådsloven § 9. Om personundersøkelsen skal kunne benyttes under ungdomsstormøter hvor private aktører involveres, må ungdomsstormøtet vurderes oppdelt, slik at hensynet til domfeltes privatliv blir ivaretatt, jf. konfliktrådsloven § 9.

Konfliktrådsloven § 24 sjette ledd

Ungdomsstormøtet kan deles opp i flere møter dersom dette er hensiktsmessig.

Taushetsplikten er ikke til hinder for at politi eller barnevernsansatt som møter i et ungdomsstormøte på vegne av barnevernet, bruker informasjonen som vedkommende får i ungdomsstormøtet i sitt videre arbeid. Dersom barnevernet eller politiet er til stede i møtet eller under personundersøkelsen, bør den domfelte opplyses om at opplysningene fra personundersøkelsen vil kunne brukes i politiets og barnevernets videre arbeid.

Personundersøkelsen skal også arkiveres i kriminalomsorgens fagsystem Doculive.

4 Oppgaver under straffegjennomføringen

4.1 Ungdomsstormøtet

Konfliktrådsloven § 24 andre og tredje ledd første punktum

Ungdomsstormøtet ledes av en ungdomskoordinator som skal sikre at relevante aktører er representert. Dette kan være representanter fra kriminalomsorgen, skole, barnevernstjeneste, helse- og omsorgstjenesten eller andre med tilknytning til domfelte, siktede, fornærmede eller til saken.

Ved gjennomføring av ungdomsstraff skal domfelte, domfeltes verger, samt representanter fra kriminalomsorgen og politiet være til stede i ungdomsstormøtet.

Kriminalomsorgen er obligatorisk deltaker i ungdomsstormøtet ved gjennomføring av ungdomsstraff. Foruten det ungdomsstormøtet som konfliktrådet kaller inn til straks saken er overført fra domstolen, vil det være aktuelt med nytt ungdomsstormøte om ungdomsplanen skal justeres.

4.2 Oppfølgingsteam

Konfliktrådsloven § 26

Oppfølgingsteamet har ansvaret for å gjennomføre tiltakene fastsatt i ungdomsplanen. Oppfølgingsteamet ledes av ungdomskoordinatoren og består ellers av domfelte eller siktede, domfeltes eller siktedes verger og andre som har oppgaver i forbindelse med gjennomføringen av ungdomsplanen. Ungdomskoordinatoren kan også anmode andre med tilknytning til domfelte, siktede eller saken om å delta.

Ved ungdomsstraff er representanter fra kriminalomsorgen og politiet obligatoriske deltakere i oppfølgingsteamet.

Kriminalomsorgen er ved gjennomføring av ungdomsstraff obligatorisk deltaker i oppfølgingsteamet, som har ansvaret for gjennomføringen av ungdomsplanen. Oppfølgingsteamet skal normalt møtes én gang i måneden. Ungdomsordinator vil i den enkelte sak ta stilling til i hvor stor grad kriminalomsorgen skal involveres.

4.3 Tiltak i regi av kriminalomsorgen

Det forutsettes at kriminalomsorgen ved gjennomføringen av ungdomsstraff, benytter samme virkemidler som ellers benyttes ved gjennomføring av straff i samfunnet. Kriminalomsorgen er i denne sammenheng å regne som en bidragsyter. I hvor stor grad kriminalomsorgen involveres i straffegjennomføringen, vil derfor bero på det enkelte ungdomsstormøtes skjønn, især hvilke tiltak som fastsettes i ungdomsplanen. Det enkelte friomsorgskontor må selv vurdere hvilke tiltak som kan tilbys i regi av kriminalomsorgen utifra rådende kapasitet.

Konfliktrådsloven § 25 første, andre og tredje ledd

Ungdomsstormøtet skal utforme en ungdomsplan. Planen skal godkjennes av ungdomskoordinatoren, domfelte eller siktede og domfeltes eller siktedes verger. Planen kan blant annet gå ut på at domfelte eller siktede skal

- a) yte ikke-økonomisk kompensasjon til den som er påført en skade, et tap eller en annen krenkelse*
- b) delta i kriminalitetsforebyggende programmer eller andre tilsvarende tiltak*
- c) utføre samfunnsnyttige oppgaver*
- d) overholde bestemmelser om oppholdssted, arbeid eller opplæring*
- e) møte for politiet eller kriminalomsorgen*
- f) avstå fra å bruke alkohol og andre berusende eller bedøvende midler og avgi nødvendige rusprøver etter helsepersonelloven § 12 tredje ledd*
- g) overholde bestemmelser om innetid*
- h) unngå kontakt med bestemte personer*

Ved ungdomsstraff kan planen også gå ut på at domfelte skal oppholde seg i institusjon eller gjennomgå annen behandling.

Ungdomskoordinatoren har ansvaret for at ungdomsplanen gjennomføres.

4.3.1 Kriminalitetsforebyggende program

Det vil kunne bestemmes i ungdomsplanen at domfelte skal delta i kriminalitetsforebyggende program eller andre tilsvarende tiltak, jf. konfliktrådsloven § 25 første ledd bokstav b. Personundersøkelsen vil kunne være til hjelp ved valg av program eller andre kriminalitetsforebyggende tiltak. Innholdsmessig bør programmet være særskilt tilpasset ungdom.

4.3.2 Samfunnsnyttige oppgaver

Ved utførelse av samfunnsnyttige oppgaver, jf. konfliktrådsloven § 25 første ledd bokstav c, er det siktet til samme type tiltak som kan besluttes i forbindelse med samfunnsstraff. Kriminalomsorgen vil være sentral ved utformingen av vilkåret, enten ved at friomsorgskontoret står ansvarlig for selve gjennomføringen eller ved at de formidler kunnskap til ungdomskoordinator om ulike typer samfunnsnyttig tjeneste, herunder eksempler på aktuelle oppdragsgivere. Det er i begge fall viktig at kriminalomsorgen bestreber seg for å finne en tjeneste som er meningsfylt for domfelte.

4.3.3 Møter med kriminalomsorgen

Ungdomsplanen vil kunne inneholde bestemmelser om møter for kriminalomsorgen, jf. konfliktrådsloven § 25 første ledd bokstav e. Det er i så fall tale om individuelle samtaler mellom den domfelte og kriminalomsorgen, enten på friomsorgskontor eller annet bedre egnet sted, på lik linje med individuelle samtaler i forbindelse med gjennomføring av samfunnsstraff. Om det er grunn til å anta at den domfelte møter hos kriminalomsorgen under påvirkning av alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler, skal ungdomskoordinatoren snarest varsles for å undersøke forholdet, jfr. konfliktrådsloven § 29 andre ledd.

4.3.4 Ruskontroll

Kriminalomsorgen vil ikke kunne kreve ruskontroll av personer som er idømt *ungdomsstraff*, jfr. strgf. §§ 29 og 56. Rette myndighet til å anmode lege, sykepleier eller bioingeniør om å foreta en rusprøve er ungdomskoordinator, jf. konfliktrådsloven § 25 første ledd bokstav f og § 29. Det er likevel ingen ting i veien for at kriminalomsorgen gjennomfører rusprøver når ungdomskoordinatoren har pålagt domfelte dette i medhold av konfliktrådsloven § 29, eller hvor slik fremgangsmåte er fastlagt i ungdomsplanen. Domfelte må i så fall avgi urinprøve, utåndingsprøve eller medvirke til annen undersøkelse som kan skje uten fare eller særlig ubehag, jf. konfliktrådsloven § 29 første ledd tredje punktum. Blodprøve kan bare tas av helsepersonell.

Om kriminalomsorgen skal besørge ruskontroll, må dette avklares eksplisitt i ungdomsplanen eller i vedtak om rusforbud etter konfliktrådsloven § 29.

4.3.5 Nye vilkår for gjennomføringen av ungdomsstraff

Konfliktrådsloven § 31 andre ledd bokstav d

Hvis det fremstår som nødvendig for å motvirke nye brudd, skal ungdomskoordinatoren, etter samtykke fra de obligatoriske deltagerne i ungdomsstormøtet og oppfølgingsteamet, fastsette vilkår om at den domfelte skal ... møte for ... kriminalomsorgen.

Ved samtykke fra de obligatoriske deltagerne i ungdomsstormøtet og oppfølgingsteamet, kan det fastsettes vilkår om at den domfelte skal møte for kriminalomsorgen, jf. konfliktrådsloven § 31 første ledd bokstav d. Dette vil i praksis bety at domfelte ilegges samme type meldeplikt som i dag ilegges ved reaksjon på brudd av samfunnsstraff, jfr. strgf. § 58 første ledd bokstav d. Dersom det er uenighet mellom de obligatoriske deltagerne i ungdomsstormøtet og oppfølgingsteamet, vil det ikke kunne ilegges møteplikt for kriminalomsorgen.

4.3.6 Dokumentasjon og journalføring

Tiltak i regi av eller i samarbeid med kriminalomsorgen skal *ikke* føres i Kompis KIF, men Doculive kan benyttes i den grad det er nødvendig. Hovedregelen må være at ungdomskoordinator sørger for dokumentasjon og journalføring.

5 Begjæring om innsettelse i fengsel

5.1 Rette myndighet

I henhold til straffeloven 28 c fjerde ledd bokstav a (se straffeloven 2005 § 52 c), kan tingretten ved dom bestemme at hele eller deler av den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes når den domfelte har brutt bestemmelser gitt i eller i medhold av konfliktrådsloven § 31. Begjæring etter fjerde ledd bokstav a fremmes av kriminalomsorgens regionkontor, jf. straffeloven 28 c syvende ledd. Bestemmelsen har sitt forbilde i straffeloven § 28 b. Rettspraksis rundt omgjøring av samfunnsstraff, herunder hva som skal regnes som et brudd på straffegjennomføringen, kan derfor også legges til grunn for regionkontorets forståelse av straffeloven 28 c. Det skulle innebære lav toleranse for brudd på vilkår, samt at brudd følges opp konsekvent og restriktivt, jf. pkt 5.2. Videre vil spørsmålet om omgjøring bero på et konkret rimelighetskjønn, jf. pkt. 5.3.

5.2 Grunnvilkåret for omgjøring

Hvis den domfelte forsettlig eller uaktsomt bryter bestemmelser gitt i eller i medhold av konfliktrådsloven § 25 første og annet ledd, § 27 eller § 28 første ledd, kan ungdomskoordinatoren pålegge den domfelte å møte til samtale for å få innskjerpet kravene, eller etter samtykke fra de obligatoriske deltagerne i ungdomsstormøtet og oppfølgingsteamet, fastsette nye vilkår for ungdomsstraffen.

Hvis domfelte etter at ungdomskoordinatoren har holdt bruddsamtale eller fastsatt vilkår etter første ledd, *på nytt* bryter kravene eller vilkår fastsatt etter konfliktrådsloven § 31 andre ledd bokstav a til d, kan ungdomskoordinatoren, etter samtykke fra politiet og kriminalomsorgen, innkalle til et nytt ungdomsstormøte, eller overføre saken til kriminalomsorgens regionale nivå med innstilling om at saken bringes inn for retten med begjæring om at den betingede fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis i medhold av straffeloven § 28 c fjerde ledd (se straffeloven 2005 § 52 c).

Hendelsesforløpet i straffegjennomføringen må kunne dokumenteres i konkrete og objektive omstendigheter. Samme krav som stilles til journalføring og registrering ved melding om brudd på samfunnsstraff, må følgelig stilles til ungdomskoordinators melding om brudd på ungdomsstraff. Det påligger kriminalomsorgen å sannsynliggjøre bruddene overfor retten.

Regionkontoret må på samme måte som retten, prøve ungdomskoordinators skjønn for om begjæring ved omgjøring av ungdomsstraff skal fremmes for retten. Om grunnvilkåret for omgjøring ikke er oppfylt, sendes saken tilbake til konfliktrådet for fortsatt gjennomføring av ungdomsstraff.

5.3 Det konkrete skjønnet

Hovedregelen ved brudd på grunnvilkåret, er omgjøring. Ungdomsstraff skal likevel ikke omgjøres til fengselsstraff ved bagatellmessige vilkårsbrudd eller hvor man av andre årsaker mener at omgjøring fremstår som lite rimelig eller hensiktsmessig, jfr. Prop.135 L (2010–2011) s. 165-167, pkt. 14.1.

Unnlatelse av å møte opp til straffegjennomføring i henhold til det som er bestemt i ungdomsplanen, representerer et brudd på det som må anses å være kjernen i enhver straffereaksjon som gjennomføres i frihet, jf. Rt-2011-484 avsnitt 14, herunder også ungdomsstraffen. Om så ikke hadde vært tilfelle, vil det på sikt kunne føre til at ungdomsstraffen ikke får den legitimitet ordningen er ment å ha, jfr. Rt-2007-635 avsnitt 10. Manglende oppmøte hos mindreårige må likevel tolereres i større grad enn hos voksne, da unge mennesker ikke handler ut fra samme rasjonelle overveielser som voksne.

5.4 Påstanden

Den prinsipale påstanden må normalt lyde på *delvis* omgjøring av ungdomsstraffens subsidiære fengselsstraff, jf. Barnekonvensjonen art. 37 bokstav b som bestemmer at frihetsberøvelse bare skal benyttes overfor barn som «en siste utvei» og for «et kortest mulig tidsrom», jf. menneskerettsloven §§ 2 og 3. Ved første gangs innsettelse skal kriminalomsorgen derfor bare kreve at en del av den subsidiære straffen sones, og derved at en tilsvarende del av ungdomsstraffen avsluttes, mens resten av denne fortsetter med den resterende subsidiære straff.

Hvor mye av den subsidiære fengselsstraffen som skal fullbyrdes, må undergis en konkret helhetsvurdering. Det må tas høyde for at perioden hvor den domfelte er fengslet, skal brukes til å motivere domfelte til å endre retning og fortsette gjennomføringen av straffereaksjonen i frihet, jf. pkt. 3.1.3 om personundersøkelsens betydning for valg av gjennomføringsform. Også i dette arbeidet bør ungdomskoordinator involveres. Normalt må innsettelse i fengsel for én uke være å anse som tilstrekkelig til å motivere domfelte.

Når ungdomskoordinatoren har overført saken til kriminalomsorgens regionale nivå med innstilling om å bringe saken inn for retten, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunktet begjæringen er oversendt retten, jf. konfliktrådsloven § 31 tredje ledd. Denne suspensjon gjelder inntil delvis fullbyrdelse har funnet sted, og domfelte har sitt første fremmøte hos konfliktrådet etter soningen, jfr. Rt-2004-654 avsnitt 19.

5.5 Det forholdmessige fradraget ved hel omgjøring

Det skal ved *hel* omgjøring ikke gis fradrag i den subsidiære fengselsstraffen ut over det som følger av straffeloven § 28 c femte ledd (straffeloven 2005 § 52 c). Retten skal likevel ta hensyn til ungdomsstraff som allerede er gjennomført.

Sistnevnte vurdering vil nødvendigvis være skjønnsmessig, da ungdomsstraffen ikke angis som et visst antall timer. Ungdomsstraffen skal likevel kunne omgjøres til en ubetinget fengselsstraff på samme måte som for samfunnsstraff, jf. Prop. 57 L (2013–2014), pkt. 13.1, s. 95.

Regionkontoret må som aktorerende myndighet, selv vurdere hvor mye av ungdomsplanen som er gjennomført, og er således heller ikke bundet av ungdomskoordinatorers forslag om fradrag. At gjennomføringstiden løper, gir alene ingen rett til fradrag i den subsidiære fengselsstraffen. Fradraget må beregnes utifra en helhetlig vurdering av hva som er tatt av vedkommendes tid:

- Dersom domfelte har vært undergitt frihetsberøvende tiltak ved for eksempel å oppholde seg i institusjon, jf. konfliktrådsloven § 25 andre ledd, må oppholdet avregnes dag for dag i den subsidiære fengselsstraffen.
- Dersom domfelte har vært undergitt frihetsinnskrenkende tiltak som samfunnsnyttige oppgaver, deltagelse i kriminalitetsforebyggende program eller andre tilsvarende tiltak, må tiltakene avregnes én time for én dag i den subsidiære fengselsstraffen.

- Dersom lovbrøteren har vært undergitt frihetsberøvelse i anledning straffesaken, skal varetektsfradrag alltid gis i den subsidiære fengselsstraffen, enten dette kommer implisitt eller eksplisitt til uttrykk i den opprinnelige dommens slutning, jf. straffeloven § 60 tredje ledd (se straffeloven 2005 § 83 nytt åttende ledd). Det gjelder selv om varetektsfradraget er tatt i betraktning som et moment i domstolens helhetsvurdering ved fastsettelsen av ungdomsstraffen.
- Dersom domfelte har vært undergitt tiltak som man i alminnelighet må kunne forventes av enhver mindreårig, skal det normalt *ikke* gis fradrag i den subsidiære fengselsstraffen. Det vil da typisk dreie seg om tiltak i form av grunnskole, videregående skole eller annen utdanning som i seg selv ikke bør knyttes til straffen, eller aktiviteter som domfelte likevel ville foretatt om vedkommende ikke hadde vært under straffegjennomføring.

Det må også tas hensyn til at gjennomføringen av ungdomsstormøtet og fastsettelsen av ungdomsplanen er en del av straffereaksjonen, jf. Prop.135 L (2010-2011), pkt. 14.5, s. 178, «Til § 25».

6 Ordre om fullbyrdelse av den subsidiære fengselsstraffen

Det kreves en særskilt fullbyrdelsesordre for at dom på gjennomføring av subsidiær fengselsstraff kan effektueres. For dom som beslutter å fullbyrde subsidiær fengselsstraff etter straffeloven § 28 c fjerde ledd bokstav a, treffes vedtak om fullbyrding av regionalt nivå i kriminalomsorgen, jf. strprl. § 455.

7 Administrative og økonomiske følger

Ungdomsstraffen vil for kriminalomsorgens regionsadministrasjoner innebære at saksbehandlingskapasitet må stilles til disposisjon med tanke på utforming og domstolsbehandling av begjæring for omgjøring av ungdomsstraff. Det vil være friomsorgskontorene som gjennomfører personundersøkelsene og som kan stille i konfliktrådene som kriminalomsorgens representanter, både i ungdomsstormøte og oppfølgingsteam.

Det forutsettes at kriminalomsorgens oppgaver i forbindelse med ungdomsstraffen håndteres innenfor eksisterende budsjettammer, jf. Prop. 135 L (2010-2011), pkt. 13.1.4 og Prop. 57 L (2013-2014), pkt. 12, s. 78-79. KDI forutsetter at regionene kan gjennomføre denne oppgaven uten noen omfordeling av ressurser mellom regionene.

8 Ikrafttredelse

Rundskrivet trer i kraft 1.7.2014.

Med hilsen

Jan-Erik Sandlie
assisterende direktør

Jørgen Spang Iversen
førstekonsulent